

22 sierpnia 2012

Czy ekologiczna żywność jest zawsze ekologiczna?

Według szacunków ekspertów na rynku żywnościowym mamy ponad 4000 produktów ekologicznych, a wartość tego rynku w Polsce rośnie w tempie 5-10% rocznie. Rosnąca popularność sklepów ze „zdrową żywnością” wynika ze wzrostu świadomości społecznej o walorach ekoproduktów, a także z licznych informacji medialnych o szkodliwości żywności modyfikowanej genetycznie i wybuchających od czasu do czasu afer żywnościowych. Niestety, zdarza się, że czasami mamy do czynienia z żywnością, która ekologiczną jest tylko z nazwy. Warto zatem wiedzieć, jak rozpoznać produkty ekologiczne, zwłaszcza, że niejednokrotnie są one nawet kilka razy droższe niż produkty rolnictwa konwencjonalnego.

Zapotrzebowanie na żywność ekologiczną rośnie na całym świecie. Według szacunków IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements – Międzynarodowa Federacja Rolnictwa Ekologicznego), wartość światowego rynku żywności ekologicznej w 2010 roku przekroczyła 44,3 mld euro. Zdecydowanie największym rynkiem były Stany Zjednoczone, gdzie sprzedaż żywności ekologicznej wyniosła 20,2 mld euro, Niemcy (6 mld euro) i Francja (3,4 mld euro). W Polsce wartość tego rynku szacowana jest na 200-300 mln euro. Według niektórych ekspertów jego dynamika kształtuje się w granicach 5-10% rocznie.

Dobra koniunktura na eko-ryнку sprawia, że pojawia się coraz więcej miejsc, gdzie można kupić ekologiczne, zdrowe produkty. Poza profilowanymi punktami sprzedaży, szeroki wybór ekożywności oferują również tradycyjne super- i hipermarkety, pojawiają się Eko-bazary i internetowa sprzedaż. Przykładem może być warszawski BioBazar – pierwszy w pełni ekologiczny targ, na którym sprzedawane są wyłącznie produkty organiczne z certyfikatem Rolnictwa Ekologicznego. Podobne powstają w Krakowie i innych miastach. W Polsce działa 23 968 gospodarstw ekologicznych i 324 przetwórnice ekologiczne.

W Świętokrzyskiem uprawy ekologiczne na powierzchni ponad 13000 hektarów prowadzi 1323 rolników. Z powodzeniem działa 10 przetwórnice ekologicznych. Polska należy do krajów o najwyższym przyroście powierzchni upraw ekologicznych, która już przekroczyła 0,5 mln ha. Duży wpływ na rozwój produkcji ekologicznej mają dopłaty udzielane rolnikom do tego rodzaju działalności. Wynoszą od 160 do 1840 zł za jeden hektar, niezależnie od innych przysługujących rolnikom dopłat.

Wysokie dopłaty do rolnictwa ekologicznego oraz coraz większe zapotrzebowanie i wysokie ceny produktów ekologicznych sprzyjają jednak nadużyciom. Zdarza się, że na półkach z

żywnością ekologiczną znajdziemy również produkty, które są ekologiczne tylko z nazwy. Istnieje jednak prosty sposób na rozpoznanie naturalnych produktów. Ponieważ są to produkty certyfikowane, na każdym powinniśmy znaleźć specjalne oznaczenie rolnictwa ekologicznego. Warto więc sprawdzić jeszcze zanim kupimy interesujący nas produkt, czy posiada tego typu oznaczenia.

Co oznacza logo rolnictwa ekologicznego?

Logo rolnictwa ekologicznego oznacza gwarancję jakości potwierdzoną certyfikatem. Kupując certyfikowaną żywność ekologiczną, wiemy, że ścisłej kontroli poddany został nie tylko efekt końcowy w postaci produktu na sklepowej półce, ale również warunki jego wytworzenia, przechowywania, proces przetwórczy i oznakowanie. Mamy więc pewność, że jemy nie tylko produkty smaczne, ale i bezpieczne. Znak rolnictwa ekologicznego dla konsumenta, który decyduje się na zakup produktów ekologicznych, oznacza pewność, że dostaje dokładnie to, za co płaci.

Aby uzyskać certyfikat, rolnicy muszą przez cały czas przestrzegać przepisów określonych w rozporządzeniach. Logo rolnictwa ekologicznego oznacza produkcję bez agrochemii, bez manipulacji genetycznych (GMO), z zachowaniem dobrostanu zwierząt oraz różnorodności biologicznej. Obejmuje cały łańcuch produkcji: od pola, obory, chlewni czy kurnika - po przygotowanie produktu do sprzedaży.

Logo rolnictwa ekologicznego oznacza wspieranie gospodarowania przyjaznego naturze. Sięgając po tę grupę produktów, popieramy rolnictwo oparte na zasadach bliskich naturze. Rolnik czy sadownik ekologiczny nie używa syntetycznych nawozów mineralnych oraz chemicznych środków ochrony roślin. Do nawożenia gleby stosowane są nawozy organiczne i naturalne. Co więcej, w gospodarstwach ekologicznych warunki chowu zwierząt są zgodne z ich wymaganiami gatunkowymi pod względem potrzeb bytowych, w tym dostępu do światła i swobodnych wybiegów, wielkości stada oraz wyżywienia. Do pasz nie dodaje się antybiotyków, ani stymulatorów wzrostu i substancji smakowych, ani innych syntetycznie wyprodukowanych. Rolnicy tradycyjni muszą przejść przynajmniej dwuletni okres przejściowy (w produkcji sadowniczej 3 lata), zanim będą mogli rozpocząć produkcję rolną, którą można wprowadzić na rynek jako ekologiczną.

Logo rolnictwa ekologicznego oznacza bezpieczną żywność. Nie zawiera żadnych pozostałości po antybiotykach oraz substancjach takich jak: sztuczne barwniki, konserwanty, przeciwutleniacze, antybiotyki, sztuczne substancje słodzące, wzmacniające smak i zapach, wybielające, rozpuszczalniki ekstrakcyjne, pozostałości po chemicznych środkach czystości i inne substancje pochodzące z syntezy chemicznej. Surowce, czyli składniki pochodzenia rolniczego wchodzące w skład eko-produktów, muszą mieć w momencie zakupu certyfikat zgodności z wymogami rolnictwa ekologicznego

wystawiony (dostawcom) przez jednostki certyfikujące i zatwierdzony w państwach członkowskich UE. Rozporządzenie unijne dopuszcza ograniczony udział surowców z rolnictwa konwencjonalnego, ale wyłącznie z prawnie zatwierzonego wykazu składników (załącznik IX do rozporządzenia 889/2008), których brakuje na rynku w jakości ekologicznej. Produkty zawierające do 5% dozwolonych składników konwencjonalnych mogą być znakowane jako bio, eko, organiczny. Jeśli udział składników konwencjonalnych przekracza 5% - o składnikach ekologicznych można wzmiankować jedynie w składzie surowcowym, ale produkty nie mogą już być znakowane jako produkty ekologiczne. W przetwórstwie produktów rolnictwa ekologicznego stosowane są klasyczne technologie przerobu, czyli metody mechaniczne, termiczne i fermentacyjne.

Wykluczone w eko-rolniczym przetwórstwie są metody polegające na napromienianiu produktów promieniami jonizującymi, stosowaniu organizmów zmodyfikowanych genetycznie (GMO) i ich pochodnych, chemicznej obróbce produktów żywnościowych, tworzeniu produktów żywnościowych z izolowanych składników żywności.

W przetwórstwie eko-rolniczym jako dodatki technologiczne dozwolone są niektóre substancje otrzymywane w procesach fizycznych i fermentacyjnych.

Pomyślnie zweryfikowani wytwórcy uzyskują certyfikat i mogą znakować swoje produkty jako ekologiczne. Nadal jednak podlegają corocznym, pełnozakresowym kontrolom (dokumentacji kupna i sprzedaży, księgi zwierząt gospodarskich, księgi weterynaryjnej, etc., pobieranie próbek, kontroli warunków w budynkach inwentarskich i na wybiegach, magazynów, pól, sadów, szklarni i pastwisk).

W Polsce takie kontrole prowadzi z upoważnienia Ministra Rolnictwa 10 jednostek certyfikujących pod nadzorem Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Każdy producent, przetwórcza, hurtownik i handlowiec produktów ekologicznych musi także spełniać odpowiednie wymogi i przepisy powszechnie obowiązujące dla prowadzonej działalności.

Rozporządzenia o rolnictwie ekologicznym określają zasady znakowania oraz zamieszczania logo, aby zminimalizować ryzyko wprowadzania w błąd konsumentów, jak również ryzyko potencjalnych nadużyć:

Na etykiecie produktów ekologicznych wyprodukowanych zgodnie z przepisami i znakowanych z powołaniem się na terminy „ekologiczne”, „bio” i „eko” lub inne, kojarzące się z rolnictwem ekologicznym, musi znajdować się numer identyfikacyjny jednostki certyfikującej, na przykład: PL-EKO-02. Wskazanie numeru jednostki certyfikującej musi być umieszczone w tym samym polu widzenia co logo.

Więcej informacji oraz logo w dowolnym formacie można pobrać ze strony:

http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/logo_pl.

Na etykiecie produktu powinny znaleźć się takie informacje:

- nazwa produktu z odniesieniem eko-rolniczym
- nazwa i adres podmiotu, który wprowadza produkt do obrotu,
- numer identyfikacyjny jednostki kontrolującej podmiot dokonujący ostatniej czynności przygotowującej produkt do obrotu (etykietowanie) umieszczony w tym samym polu widzenia co logo,
- pochodzenie surowców danego produktu, w formie: „rolnictwo UE”, „rolnictwo spoza UE”, bądź obie adnotacje umieszczone w tym samym polu widzenia co logo.

Przykładowe oznaczenie na etykiecie:

PL-EKO-02

Rolnictwo UE

PL-EKO-02

ROLNICTWO-POLSKA

W znakowaniu eko-rolniczym identyfikowany jest podmiot odpowiedzialny za wprowadzanie określonego produktu do obrotu handlowego. Każda jednostka opakowania produktów rolnictwa ekologicznego musi być oznakowana eko-rolniczą informacją. Towar ekologiczny rozpakowany i sprzedawany w sklepie niecertyfikowanym w mniejszych opakowaniach traci właściwości towaru ekologicznego. Wszystkie towary wystawione do sprzedaży luzem jako ekologiczne mogą być sprzedawane tylko w certyfikowanych punktach sprzedaży lub bezpośrednio u producenta.

Warto spożywać żywność ekologiczną (biologiczną lub organiczną), bo wpływa na poprawę stanu zdrowia, unikamy pozostałości pestycydów, herbicydów, antybiotyków i dbamy pośrednio o stan środowiska. Warto przy tym patrzeć i czytać etykiety, aby nie kupować czegoś, co rujnuje nasze zdrowie i kieszenie.

Opracował Marian Szałda, Sekcja Ekologii i Ochrony Środowiska - ŚODR Modliszewice